

Επισκόπηση εξελίξεων Σεπτέμβριος 2017

Σημαντικές αυξήσεις παρουσιάζουν οι δείκτες αεροπορικών, οδικών και θαλάσσιων αφίξεων, βάσει διοικητικών στοιχείων¹:

- στα κυριότερα αεροδρόμια καταγράφηκε τον Αύγουστο αύξηση των διεθνών αφίξεων +5,9% (+8,0% από την αρχή του έτους) η αύξηση στα περιφερειακά αεροδρόμια ανήλθε στο +5,4% και στην Αθήνα στο +8,3%, ενώ από την αρχή του έτους στο +9,2% και +4,7% αντίστοιχα. Παρόμοια εικόνα προκύπτει και από τα στοιχεία προγραμματισμού θέσεων στα περιφερειακά αεροδρόμια που από τον Μάρτιο έως και τον Αύγουστο παρουσίασαν αύξηση +8,3%. Επίσης, σύμφωνα με τον προγραμματισμό στις 31/8, η αναμενόμενη αύξηση θέσεων σε πτήσεις στα περιφερειακά αεροδρόμια για το σύνολο της θερινής περιόδου 2017 (Μάρτιος-Οκτώβριος) αναμένεται σε +8,6%. Ο υψηλότερος ρυθμός αύξησης των αφίξεων στα Περιφερειακά αεροδρόμια σε σχέση με αυτόν του αριθμού προγραμματισμένων θέσεων υποδηλώνει αυξημένες πληρότητες των αεροπλάνων.
- υψηλότερη (+14,5%) ήταν η αύξηση των διεθνών οδικών αφίξεων τον Αύγουστο, ενώ από την αρχή του έτους πλησιάζει πλέον το +10%.
- στις θαλάσσιες αφίξεις από Ιταλία παρατηρείται αύξηση +14,0% τον Ιούνιο και +12,4% από την αρχή του χρόνου.

Θετική μεταβολή των αεροπορικών, οδικών και θαλάσσιων διεθνών αφίξεων.

Σύμφωνα με την Έρευνα Συνόρων¹ της ΤτΕ, τον Ιούλιο η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση αυξήθηκε +10,2% σε σχέση με τον Ιούλιο του 2016 (+8,0% στο 7μηνο) και οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν αύξηση κατά +5,3% (+6,4% στο 7μηνο), παρουσιάζοντας σημαντική πτώση της ΜΚΔ τόσο τον Ιούλιο όσο και από την αρχή του έτους.

ΤτΕ: αύξηση αφίξεων και εσόδων αλλά μείωση της ΜΚΔ.

Βελτίωση δείχνει ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στις περισσότερες αγορές του ελληνικού τουρισμού και στην πλειονότητά τους κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο δείκτη του μέσου όρου του ΟΟΣΑ. Δεδομένου ότι η καταναλωτική εμπιστοσύνη αποτελεί σημαντική παράμετρο για την πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής, το στοιχείο αυτό δείχνει προοπτικές διατήρησης της ισχυρής ζήτησης για το ελληνικό τουριστικό προϊόν. Εξαιρεση αποτελούν οι -σημαντικές για την Ελλάδα- αγορές της Ιταλίας, της Τουρκίας και της Βρετανίας που ο αντίστοιχος δείκτης είναι μειωμένος σε σχέση με πέρυσι.

Τα υψηλά επίπεδα καταναλωτικής εμπιστοσύνης στις περισσότερες αγορές του ελληνικού τουρισμού, δείχνουν προοπτικές ισχυρής ζήτησης για το ελληνικό τουριστικό προϊόν.

Ευρύτερα στον ελληνικό τουρισμό, σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ανακοίνωση της συμφωνίας για την ανάπτυξη της πρώτης μονάδας Four Seasons στον Αστέρα Βουλιαγμένης, που συνοδεύτηκε και από την πώληση 3 βιλών στον χώρο του συγκροτήματος έναντι € 120 εκ. (περίπου € 40.000 / τ.μ.), καθιστώντας πασιφανείς τις αναπτυξιακές δυνατότητες που προσφέρει ο τουρισμός και το real estate που μπορεί να υποστηρίξει. Η πραγμάτωση των δυνατοτήτων αυτών προϋποθέτει σταθερό και ανταγωνιστικό φορολογικό περιβάλλον και σαφή φιλοεπενδυτικό χωροταξικό σχεδιασμό.

Το project του Αστέρα Βουλιαγμένης δείχνει τις αναπτυξιακές προοπτικές του τουρισμού με το κατάλληλο φορολογικό και χωροταξικό πλαίσιο.

¹ Λόγω της διαφορετικής μεθοδολογίας που ακολουθείται για την συλλογή διοικητικών στοιχείων και της δειγματοληψίας της Έρευνας Συνόρων (ΕΣ) της ΤτΕ, τα διοικητικά στοιχεία δεν είναι ευθέως συγκρίσιμα μεταξύ τους, ούτε με αυτά της ΕΣ - βλ. σημείωση στην σελ. 2 του Δελτίου καθώς και [εδώ](#) για λεπτομέρειες.

Σε διεθνές επίπεδο, ο τουρισμός εξακολουθεί να αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς (+6,4% στις παγκόσμιες αφίξεις το 1ο 6μηνο 2017). Από την άλλη πλευρά, αν και σε σχέση με την συνολική τουριστική δραστηριότητα εξακολουθούν να είναι πολύ περιορισμένα, εντείνονται διεθνώς τα φαινόμενα αντιδράσεων στο αποκαλούμενο 'overtourism'. Ο τουριστικός κόσμος έχει υποχρέωση και συμφέρον να βρει κατάλληλους και σύγχρονους τρόπους διαχείρισης του ζητήματος, ξεφεύγοντας από απαγορευτικές πρακτικές και αντιλήψεις. Για παράδειγμα, περιοχές που αντιμετωπίζουν θέμα φέρουσας ικανότητας, μπορούν να ωφεληθούν από το γεγονός αυτό μέσω επενδύσεων για βελτίωση υποδομών με ανταποδοτικά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες.

Αν και εξακολουθούν να είναι γεωγραφικά περιορισμένες, εντείνονται οι αντιδράσεις σε φαινόμενα overtourism. Η αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών απαιτεί πρωτοβουλίες και όχι απαγορεύσεις.

Ευρύτερα στην οικονομία, η αύξηση του ΑΕΠ στο 1ο 6μηνο περιορίστηκε στο +0,64% σε ετήσια βάση. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι σημειώθηκε υπέρμετρα μεγάλη αύξηση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά +9,4% σε σταθερές τιμές 2010, αλλά και εντυπωσιακή αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά +8,3%. Τα στοιχεία αυτά δεν αντικατοπτρίστηκαν στην εκτιμώμενη από την ΕΛΣΤΑΤ αύξηση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης (+0,8%), των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (+3,0%) και των επενδύσεων σε αποθέματα (-1,9%). Η μεγάλη αύξηση των εισαγωγών, αλλά και των εξαγωγών, και, επιπλέον, η σημαντική αύξηση της εγχώριας παραγωγής, δεν μπορεί παρά να συνδυάζονται με σημαντική αύξηση και της εγχώριας ζήτησης (από τα πολύ χαμηλά επίπεδά της το 2016) και του ΑΕΠ που ενδεχομένως θα καταγραφεί και στις επόμενες στατιστικές της χώρας στα επόμενα 3μηνα. Επιπροσθέτως, πέραν της αύξησης των εξαγωγών, παρατηρείται και αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων (συμπεριλαμβανομένων των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων), αξιοσημείωτη αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής και του τουρισμού, ενώ ανακάμπτουν και οι κατασκευές με διαφαινόμενη ανάκαμψη και των επενδύσεων σε κατοικίες από τα υπέρμετρα χαμηλά επίπεδά τους το 2016. Παράλληλα υπάρχει σημαντική και σταθερή αύξηση της απασχόλησης που συνοδεύεται και με (έστω μικρή ακόμη) αύξηση και των μισθών (2016: +1,3%, 1ο 6μηνο 2017: +0,6% μετά την αύξησή τους κατά 2,6% στο 1ο 6μηνο 2016).

Η βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών δεν αποτυπώνεται σε αύξηση του ΑΕΠ λόγω υπέρμετρης αύξησης των εισαγωγών.

Αναφορικά με τον Προϋπολογισμό, διαφαίνεται ως λίαν πιθανή η επίτευξη Πρωτογενούς Πλεονάσματος άνω του 3,5% του ΑΕΠ και το 2017, μετά το 4,2% του 2016. Παράλληλα, οι Ελληνικές τράπεζες έχουν επανέλθει σε θετική κερδοφορία και εφαρμόζουν επιτυχώς και με συνέπεια το πρόγραμμα μείωσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων τους, ενώ οι Ευρωπαϊκές Αρχές Εποπτείας εκτιμούν ότι διαθέτουν επαρκή Ίδια Κεφάλαια και Προβλέψεις.

Ομαλή εξέλιξη του Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Εξυγίανσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων των τραπεζών.

Συνοπτικά, όλοι οι πρόδρομοι μακροοικονομικοί δείκτες προϊδεάζουν για περαιτέρω βελτίωση το τρίτο τρίμηνο, με άμεση και έμμεση στήριξη από τον τουρισμό της ενίσχυσης των επιχειρηματικών δαπανών και της απασχόλησης. Η έγκαιρη ολοκλήρωση της τρίτης αξιολόγησης, απαραίτητη προϋπόθεση διατήρησης του μακροοικονομικού momentum, θα ενισχύσει ακόμη περισσότερο το οικονομικό κλίμα και θα συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας και, συνεπώς, σε ισχυρότερη ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας το 2018.

Η έγκαιρη ολοκλήρωση της 3ης Αξιολόγησης απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση του θετικού momentum και την ενίσχυση της ρευστότητας και του οικονομικού κλίματος.